Mapes de Patrimoni Cultural

Diputació Barcelona

Barraca 2 de Cal Ganàpia

Rellinars

Ubicació

Comarca:	Vallès Occidental
Lloc/Adreça:	Camps de Cal Ganàpia
Alçada:	347

Coordenades:

Latitud:	41.63727
Longitud:	1.89983
UTM Est (X):	408370
UTM Nord (Y):	4610089

Classificació

Número de fitxa	08179 - 345
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Modern Popular Contemporani
Segle	XVIII-XX
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	Una part de la volta central està enfonsada.
Protecció	Legal
Observacions protecció:	Decret 27/2011 del Consell Comarcal del vallès Occidental
Accés	Difícil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	08178A008000270000OP
Autoria de la fitxa	Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa:	dg., 21/04/2019 - 02:00

Descripció

Barraca de pedra seca situada en un marge costerut, per sota la línia elèctrica de les Serres, en l'indret conegut com els Camps de Cal Ganàpia. L'accés es fa per un trencall que hi ha a mà esquerra de la carretera B-122, abans d'arribar al camí que mena a l'Església Vella de Sant Pere i Sant Fermí de Rellinars. Un cop situats al dessota mateix de la línia, enfilar-se pel dret fins a trobar la barraca que està situada a mà esquerra. Es tracta d'una construcció aèria, aixecada en un cap de feixa, amb la corona de llevant adossada al marge, per sota d'una pedrera calcària. És de planta circular, de dos metres de diàmetre interior. La porta, amb els muntants rectes, està orientada al sud. Mesura 1,20 m d'alçada per una amplada de 0,55 m. Té una sola llinda i està esquerdada. A l'interior, per sobre hi té una lleixa. La coberta, mig enfonsada, està realitzada per aproximació de filades amb tancament de volta. Ha perdut gairebé tot el recobriment de terra i les branques dels arbusts que creixen al darrera mateix estan fent pressió sobre l'estructura general. A l'interior, enfront de la porta, hi ha un tinell o cocó mig enfonsat per la part posterior a causa de les arrels dels arbres. Mesura 0,30 m d'amplada per 0,45 m d'alçada per 0,40 m de fons. L'alçada màxima interior és d'1,90 m, mentre que la del voladís (mida presa al davant mateix de la porta) és d'1,52 m. Té una espitllera orientada al sud-oest.

Observacions:

Aquesta barraca no consta en l'inventari de l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra de construccions de pedra seca. Ha estat localitzada i documentada durant la realització del treball de camp del Mapa de Patrimoni.

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llindes o escaires. A Rellinars aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterrassar el terreny i també en tines.
Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície.
La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de quadrilles de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

PLANS MAESTRA, Jaume (2009). Arquitectura tradicional rural en pedra seca a la comarca del Bages. Ajuntament de Bellpuig i Publicacions d l'Abadia de Montserrat.
RECULL HISTÒRIC DE MURA (2017). Pedra seca, pedra viva. Patrimoni vitícola i desenvolupament econòmic. Ponències i comunicacions de la IX Trobada d'Estudis per a la preservació del patrimoni de la pedra seca als Països Catalans.
RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.
SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.
SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.
SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.
SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.